

TÜRKİYE EKONOMİSİ: DÜNDEN BUGÜNE

İstanbul İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Türkiye Ekonomisi Enstitüsü Bülteni'nde yayımlanan makale.

Türkiye ekonomisinin durumunu anlamak için tarihsel bir yaklaşım gereklidir. Türkiye ekonomisi otuz yılda kimi ekonomi dışı faktörlerin etkisiyle yüzde 6-7 dolayında bir gelişme hızı gösterdi ve geri kapitalizmin kendi mantığı içinde sorunlarını bir ölçüde çözebildi. Ekonomiyi ilerleten bu faktörler son yıllarda ya ortadan kalktı, ya yetersiz kaldı ve Türkiye karşılaştığı sorunlarla başa çıkamaz duruma düştü. Günümüzde faşizm saldırılarının sürekli tırmandırılışı bundandır.

1930'larda üretici güçlerde önemli sıçrama oldu; şeker, un ve pamuklu dokuma sanayileri kuruldu. Demiryolu ağı genişletildi. Kalkınma hamlesinin tüm yükü işçi ve emekçiler sırtına bindirildi. Bu kitleleri baskı ve kontrol altında tutabilmek için de 1936'da toplu sözleşme ve grevi yasaklayan iş kanunu çıkarıldı ve faşist İtalyan ceza kanunundan aktarılan hükümlerle Türk Ceza Kanununa 141 ve 142. maddeler konuldu.

1950'lerde Türkiye kapitalizmi ekonomi dışı üç faktörden yararlandı: 1. Yeni topraklar tarıma açıldı. 2. Her yıl ABD'den, o zamanlar için büyük rakam olan yüz milyon dolar dolayında yardım alındı. 3. Kore Savaşı'nın yarattığı şartlarda ticaret hadleri geçici olarak tarımsal ürünler lehine dönüştü. Bu üç etken dolayısıyla Türkiye kapitalizmi yüksek bir gelişme grafiği gösterdi. Aynı yıllarda ticaret sermayesinin sanayi sermayesine dönüşmesi hızlandı.

1960'larda Türkiye ekonomisi daha başka kolaylıklardan da yararlandı, işçi dövizleri beklenmedik bir kaynak oluşturarak yılda 1.5 milyar dolar düzeyine ulaştı. 1950'lerde geliştirilen karayolu, baraj türünden altyapı kolaylıklarını Türkiye kapitalizmi 1960'lı yıllarda tam kapasite kullandı, bu alana fazla kaynak ayırmasına gerek kalmadı. Üçüncü kolaylık sistemin kendi içinden geldi. İthal edilen dayanıklı tüketim araçlarının Türkiye'de üretimi-montajı başladı. Bu ise yeni iş alanları ile birlikte Türkiye kapitalizminin göreceli güçlenmesini sağladı.

Son 8-10 yıldır bu kolaylıkların giderek sona erdiği ve sorun olmaya dönüştüğü görülüyor. Dış borçlar çok yükselmiş, ticaret açığı 3 milyar doları aşmış, işçi dövizleri azalmıştır. Dünya kapitalizminin bunalımı Türkiye'ye yeni ve büyük olanakların açılmasını zorlaştırmaktadır.

İç yapıda ise otomobil ve diğer dayanıklı tüketim araçları üretimi iç pazara yönelmiş durumdadır, ihraç edilebilecek ürünler ise dış pazar engelleriyle karşılaşıyor, ihracatı teşvik tedbirleri sermaye sınıfının vergilerinin genel olarak azalmasından başka bir sonuç vermiyor.

Türkiye kapitalizminin gelişebilmesi büyük toprak sahipleri ve aracı parazit katmanlar aleyhine bir vergi, fiyat ve kredi politikası yürütülmesini gerektiriyor. Oysa

işçi sınıfının ve emekçi kitlelerin yükselen mücadelesi karşısında büyük burjuvazi, büyük toprak sahipleri ve aracı katmanlarla ittifakını pekiştirmek zorunluluğunu duyuyor ve bundan ötürü de sözü geçen politikayı uygulamaktan çekiniyor.

Bu durumda egemen sınıflar bir yandan emperyalizmle bağlarını artırmayı, diğer yandan faşist uygulamaları genişletmeyi kendileri için tek çıkar yol olarak görüyorlar. Ama karşılarında işçi sınıfı ve müttefiki emekçi kitleler var, faşizme karşı vaziyet almış, güçlerini örgütleme ve birleştirme çabası içinde.

Yaşadığımız günlerin gelişmeleri arkasında bu olgular var.

Yürüyüş, Sayı 137, 22 Kasım 1977